

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 21 listopada 2017 r. powód syndyk masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) w G. kwoty 106.328,99 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 15 marca 2017 r. oraz kosztami procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód podał, że pozwany prowadził w stosunku do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. postępowanie egzekucyjne, w wyniku którego wyegzekwowana i przekazana została Bankowi Spółdzielczemu w G. kwota 106.326,99 zł, co nastąpiło 9 marca 2017 r. W stosunku do spółki (...) została postanowieniem z 23 lutego 2017 r. ogłoszona upadłość, a w związku z tym odpadła - zdaniem powoda - podstawa do wypłaty przez komornika sądowego środków uzyskanych w toku postępowania egzekucyjnego. Skoro w okolicznościach niniejszej sprawy wypłata tych środków nastąpiła bez podstawy prawnej, to uzasadnione zostało żądanie pozwu. Powód dochodzi również odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następującego po dniu uprawomocnienia się postanowienia o ogłoszeniu upadłości, gdyż - zdaniem powoda - z tym dniem środki uzyskane ze sprzedaży nieruchomości w drodze egzekucji winny zostać przelane do masy upadłości.

W odpowiedzi na pozew z 20 grudnia 2017 r. pozwany (...) w G. wniósł o umorzenie postępowania i nieobciążanie pozwanego kosztami procesu. Pozwany wskazał, że 19 grudnia 2017 r. uiścił na rzecz powoda kwotę dochodzoną pozwem wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w kwocie 3.588,97 zł, obliczonymi za okres od 26 marca 2017 r. do 18 grudnia 2017 r. Jednocześnie pozwany uznał, że wbrew twierdzeniom pozwu syndykowi masy upadłości nie należały się te środki od dnia ogłoszenia upadłości, tylko od upływu terminu do zapłaty określonego w wezwaniu do zapłaty. Mając na uwadze ten termin pozwany zapłacił odsetki za okres od 26 marca 2017 r. do 18 grudnia 2017 r.

W piśmie procesowym z 12 stycznia 2018 r. powód cofnął powództwo w zakresie należności głównej, tj. 106.328,99 zł oraz odsetek za okres od 26 czerwca 2017 r. do 18 grudnia 2017 r., podtrzymał żądanie zasądzenia odsetek od 15 kwietnia 2017 r. do 25 czerwca 2017 r. oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i kwoty 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Na rozprawie 22 lutego 2018 r. powód sprecyzował, że podtrzymuje żądanie o zasądzenie odsetek również za dzień 19 grudnia 2017 r.

Postanowieniem z 22 lutego 2018 r., wydanym na rozprawie, Sąd Okręgowy w Szczecinie umorzył postępowanie co do kwoty 106.328,99 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 kwietnia 2017 r. do 18 grudnia 2017 r. i zwrócił powodowi kwotę 2.658,50 zł tytułem połowy opłaty od pozwu. Postanowienie jest prawomocne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Szczecinku K. W. prowadził przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. postępowanie egzekucyjne z nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...). Na nieruchomości tej ustanowiona była hipoteka umowna łączna zwykła w kwocie 2.500.000 zł na rzecz (...) w G..

W toku postępowania egzekucyjnego komornik dokonał sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji. Z egzekucji uzyskano kwotę 130.000 zł, którą komornik sądowy złożył na rachunek depozytowy Sądu Rejonowego w Szczecinku.

Postanowieniem z 1 grudnia 2016 r., wydanym w sprawie I Co 42/14, Sąd Rejonowy w Szczecinku zatwierdził plan podziału i ustalił wysokość należności przypadającym poszczególnym wierzycielom.

W wykonaniu planu podziału komornik sądowy w dniu 9 marca 2017 r. przelał na rachunek (...) w G. kwotę 106.328,99 zł.

Fakty niesporne, nadto: fotokopie z akt sprawy ICo 42/14 (plan podziału, pismo z 9.03. 2017 – k. 10-27; odpis zupełny księgi wieczystej (...) – k. 28-35.)

Postanowieniem z 23 lutego 2017 r., wydanym w sprawie XII GU 69/16, Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie ogłosił upadłość (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Wyznaczono syndyka masy upadłości w osobie N. L..

Dowód: postanowienie z 23 lutego 2017 r. – k. 9.

W piśmie datowanym na 12 czerwca 2017 r. syndyk masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości z siedzibą w S. wezwał (...) w G. do zwrotu kwoty 106.328,99 zł, w terminie 7 dni, od dnia otrzymania wezwania.

Dowód: wezwanie z 12 czerwca 2017 r. - k. 36.

W piśmie z 18 grudnia 2017 r. (...) w G. poinformował Prezesa Sądu Okręgowego w Koszalinie o tym, iż zbyt długo – w jego ocenie – trwało sporządzanie planu podziału sumy uzyskanej z licytacji nieruchomości. W piśmie tym wskazano, że w rezultacie wypłata środków wierzycielowi hipotecznemu nastąpiła po ogłoszeniu upadłości dłużnika.

Dowód: pismo z 18 grudnia 2017 r. – k. 45-46v.

W dniu 19 grudnia 2017 r. (...) w G. dokonał zwrotu kwoty 106.328,99 zł na rachunek bankowy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości. W poleceniu przelewu wskazano, że zwrócona została należność główna plus odsetki w wysokości 3.588,97 zł za okres 26 czerwca 2017 r. - 18 grudnia 2017 r., zgodnie z wezwaniem z 12 czerwca 2017 r.

Dowód: polecenie przelewu – k. 44.

Sąd zważył, co następuje:

Po częściowym cofnięciu pozwu przedmiotem sporu jest roszczenie o zapłatę odsetek za okres od 15 marca 2017 r. do 25 czerwca 2017 r. oraz za dzień 19 grudnia 2017 r. (dzień dokonania zapłaty należności głównej), pozwany zapłacił bowiem w toku procesu należność główną wraz z odsetkami wyliczonymi za okres 26 czerwca 2017 r. - 18 grudnia 2017 r.

Powództwo jest uzasadnione jedynie co do roszczenia o zapłatę odsetek za dzień 19 grudnia 2017 r. Datą końcową naliczania odsetek za opóźnienie jest bowiem dzień zapłaty przez dłużnika. Pozwany bank dokonał zapłaty w dniu 19 grudnia 2017 r., należność pieniężna została bowiem przelana w formie bezgotówkowej na rachunek bankowy wierzyciela, który uznał wpłatę właśnie w tej dacie (por. twierdzenia powoda zawarte w piśmie procesowym z 12 stycznia 2018 r.). W orzecznictwie za ugruntowany należy uznać pogląd, zgodnie z którym w wypadku uregulowania należności pieniężnych w formie bezgotówkowej skutki zapłaty następują w dniu uznania rachunku bankowego wierzyciela, chyba że strony stosunku zobowiązaniowego postanowiły inaczej [por. uchwała Sądu Najwyższego z 4.01.1995 r. III CZP 164/94].

Powództwo podlegało natomiast oddaleniu w zakresie odsetek za okres od 15 marca 2017 r. do 25 czerwca 2017 r.

Podstawą prawną powództwa w zakresie roszczenia głównego jest art. 405 k.c., ponadto powód dochodzi ustawowych odsetek za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 k.c. (po prawomocnym umorzeniu postępowania co do części roszczenia przedmiotem sporu jest jedynie żądanie zapłaty odsetek).

Stan faktyczny rozpoznawanej sprawy jest niesporny, strony pozostają w sporze jedynie co do kwestii prawnej dotyczącej tego, od kiedy pozwany bank znajdował się w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia pieniężnego.

Powód dochodził od pozwanego tytułem należności głównej kwoty 106.328,99 zł jako zwrotu sumy uzyskanej w toku egzekucji prowadzonej przez komornika sądowego w stosunku do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., wypłaconej pozwanemu przez komornika już po ogłoszeniu upadłości tej spółki (niesporny był fakt, że komornik sądowy w wykonaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji w dniu 9 marca 2017 r. przełał na rachunek bankowy pozwanego kwotę 106.328,99 zł, upadłość spółki (...) została natomiast ogłoszona 23 lutego 2017 r.). Już w pozwie powód wskazał, iż zapłata nastąpiła bez podstawy prawnej, dając tym samym wyraz temu, że domaga się zwrotu tej kwoty na podstawie przepisów regulujących bezpodstawnie wzbogacenie.

Zgodnie z art. 62 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2017.2344 j.t.) w skład masy upadłości wchodzi majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego, z wyjątkami określonymi w art. 63-67a. Natomiast w myśl art. 146 ust. 1 Prawa upadłościowego postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku wchodzącego w skład masy upadłości, wszczęte przed dniem ogłoszenia upadłości, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie to umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie stoi na przeszkodzie przysądzeniu własności nieruchomości, jeżeli przybicia prawomocnie udzielono przed ogłoszeniem upadłości, a nabywca egzekucyjny wpłaci w terminie cenę nabycia. Stosownie do art. 146 ust. 2 Prawa upadłościowego sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze niewydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Jedno z podstawowych założeń postępowania upadłościowego obejmującego likwidację masy upadłości polega na tym, że wszyscy wierzyciele upadłościowi, tj. wierzyciele, których wierzytelności powstały przed ogłoszeniem upadłości, uzyskują zaspokojenie w ramach postępowania upadłościowego. Od dnia ogłoszenia upadłości wykluczone jest zaspokajanie wierzycieli upadłościowych przez upadłego kosztem masy upadłości, co wynika z faktu, że pozbawiony zostaje on prawa zarządu masą. Zaspokojenia wierzycieli dokonuje syndyk, a odbywa się to wyłącznie według reguł postępowania upadłościowego. Podział kwoty uzyskanej z egzekucji nieruchomości obciążonej prawami osób trzecich powinien nastąpić w postępowaniu upadłościowym zgodnie z art. 346. Jeżeli zatem wydanie wierzycielowi sum uzyskanych w egzekucji nastąpiło przed dniem ogłoszenia upadłości, na wierzycielu nie ciąży obowiązek ich przekazania do masy upadłości. Jeżeli zaś do wydania sum wierzycielowi doszło po zawieszeniu postępowania (choćby w dniu ogłoszenia upadłości), syndyk ma roszczenie o przekazanie tych kwot do masy.

Z takim właśnie roszczeniem syndyk masy upadłości wystąpił w niniejszym procesie, a znajduje ono podstawę prawną w art. 405 k.c., zgodnie z którym: kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy nie wystąpiła sytuacja uregulowana w art. 410 § 2 k.c., która dotyczy świadczenia nienależnego (zgodnie z tym przepisem: świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia).

Artykuł 405 k.c. określa przesłanki, podmioty i treść roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia (restytucyjnego). Jest to zobowiązanie wynikające z ustawy (a nie ex contractu – nawet w wypadkach nienależnego świadczenia na tle nieważnej umowy), przy czym przepisy o świadczeniu nienależnym (art. 410 i 411 k.c.) modyfikują częściowo przesłanki ogólne precyzując, kiedy można dochodzić zwrotu, jeśli do bezpodstawnego wzbogacenia doszło w wyniku świadczenia zubożonego. Źródłem wzbogacenia jest wówczas działanie wierzyciela kondykcijnego (zubożonego). Bezpodstawnie wzbogacenie może wynikać również z działania osoby trzeciej. Specyficzną odmianą działania osoby trzeciej jest działanie władzy publicznej, np. sprzedaż przez komornika rzeczy nienależącej do dłużnika [zob. Komentarz do kodeksu cywilnego, red. O. 2018, wyd. 18/P. K. L.].

W rozpoznawanej sprawie do wzbogacenia po stronie pozwanego banku nie doszło w wyniku świadczenia zubożonego (upadłej spółki (...)), tylko w wyniku działania organu władzy publicznej, tj. komornika sądowego, tym samym podstawą prawną roszczenia powoda jest art. 405 § 1 k.c., a nie przepisy regulujące zwrot świadczenia nienależnego.

Pozostaje rozważyć od kiedy dłużnik roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia pozostaje w opóźnieniu. Aktualnie zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie powszechnie aprobowany jest pogląd, że roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia ma charakter bezterminowy. W myśl art. 455 k.c. wymagalność roszczenia zależy zatem od wezwania wzbogaconego do zwrotu [por. wyr. SN z 18.06.2014 r., V CSK 421/13, L., wyr. SN z 24.04.2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, Nr 7–8, poz. 117].

Jedynym wyjątkiem jest roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego, o ile do wzbogacenia doszło w wyniku zawinionego działania wzbogaconego. W doktrynie podkreśla się, że w takich wypadkach o tym, iż roszczenie takie ma charakter terminowy decyduje właściwość zobowiązania, a dotyczy to m.in. wskazanego wyżej wypadku, gdy wzbogacony własnym, zawinionym działaniem doprowadził do bezpodstawnego wzbogacenia, ale również sytuacji, gdy mamy do czynienia ze świadczeniem niegodziwym, gdy niegodziwość zachodzi po stronie accipiensa (odbiorcy świadczenia) [por. Komentarz do kodeksu cywilnego, red. O. 2018, wyd. 18/P. K., L., J. J., A. K., Wymagalność roszczeń, (...) 2006, Nr 5, s. 41].

Taka sytuacja nie wystąpiła jednak w niniejszej sprawie (w ogóle nie mamy w tej sprawie do czynienia ze zwrotem świadczenia nienależnego, co wyjaśniono już wyżej), stąd też za uzasadnione należy uznać stanowisko pozwanego banku, zgodnie z którym pozostawał on w opóźnieniu od terminu wyznaczonego przez wezwanie do zapłaty, o jakim mowa w art. 455 k.c. Odmienny pogląd wyrażony przez stronę powodową w pozwie nie został w żaden sposób uzasadniony.

Z powyższych względów przyjąć trzeba, że termin spełnienia świadczenia powinien zostać określony przez wierzyciela w wezwaniu do spełnienia świadczenia, z kolei dłużnik pozostaje w opóźnieniu, jeżeli nie spełni świadczenia niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty.

Do pozwu dołączono wezwane do zapłaty z 12 czerwca 2017 r. z wyznaczonym siedmiodniowym terminem zapłaty, nie ma jednak dowodu jego doręczenia pozwanemu, co więcej strona powodowa nie załączyła do pozwu nawet dowodu wysłania tego pisma, tym samym nie udowodniona została data zarówno doręczenia, jak i wysłania. Za taki dowód nie może służyć niewiadomego pochodzenia odrębna adnotacja uczyniona w prawym górnym rogu pisma z 12 czerwca 2017 r. (adnotacja ta nie została nawet przez nikogo podpisana). W związku z tym, że zgodnie z art. 6 k.c. ciężar wykazania okoliczności, z których strona wywodzi skutki prawne, a więc takich jak data doręczenia wezwania pozwanemu spoczywa na stronie powodowej, przyjąć należało, że powód temu obowiązkowi nie sprostał. Pozwany w odpowiedzi na pozew przyznał jednak, że pozostaje w opóźnieniu od upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty, które to opóźnienie wg twierdzeń pozwanego należy liczyć od 26 czerwca 2017 r. Mając na uwadze datę sporządzenia przez powoda pisma zawierającego wezwanie do zapłaty (12 czerwca 2017 r.) oraz wyznaczony w tym piśmie siedmiodniowy termin zapłaty przyjąć trzeba, że przyznanie pozwanego nie budzi wątpliwości (art. 229 k.p.c.).

Tym samym roszczenie powoda o zapłatę odsetek za okres od 15 marca 2017 r. do 25 czerwca 2017 r. podlega oddaleniu.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił opierając się na dołączonych do akt dowodach z dokumentów, które nie były przez strony kwestionowane. W toku postępowania strony nie składały innych wniosków dowodowych.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 2 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwanego.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. W procesie cywilnym obowiązuje zasada odpowiedzialności za wynik postępowania oraz zasada zwrotu kosztów celowych, wyrażone w art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na

jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W przypadku cofnięcia pozwu stroną przegrywającą sprawę jest strona powodowa i tym samym ona obowiązana jest zwrócić stronie przeciwnej poniesione przez nią koszty procesu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych przyjmuje się jeden tylko wyjątek od zasady, że powód cofając pozew jest stroną przegrywającą sprawę, wyjątek ten dotyczy sytuacji, w której powód cofnął pozew z uwagi na to, że pozwany spełnił dochodzone świadczenie w toku procesu, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa [por. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1984 roku, IV CZ 196/84, uzasadnienie postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 listopada 1995 roku, I ACz 366/95, OSA 1996/7-8/34]. W takiej sytuacji za stronę przegrywającą sprawę uważa się pozwanego i taka sytuacja wystąpiła właśnie w niniejszej sprawie.

Na zasądzoną na rzecz powoda z tytułu kosztów postępowania kwotę 8.075,50 zł składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda w wysokości 5.400 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804), kwota 2.658,50 zł tytułem połowy opłaty od pozwu (połowa została zwrócona powodowi w związku z cofnięciem pozwu) oraz kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.